ГОДИНА XII. На Цетињу, у Недјељу 30. Јануара 1883. БРОЈ 5.

Излази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији »Гл. Црногорца« на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се незрачају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 29. Јануара.

Кад је главни задатак унутрашњој политици наше владе, да се што више подигне свеколика снага наше државе и народа у њој, онда се ваља напријед запитати: шта саставља снагу једне државе и народа у њој у опште, а шта је посебице за Црну Гору потребно, да би јој се свеколика снага дигла?

У прошлом броју овога листа зборили смо о специфичној снази Црне Горе, која лежи у њеном особеном саставу и положају, а нарочито у стародавној врлини њенијех синова, у јунаштву.

Та снага могла је некад бити довољна за Црну Гору. Данас се хоће више; данас се хоће и за Црну Гору, у већој или мањој мјери, све оно што саставља снагу осталијех држава јевропскијех.

Разумије се, да ће и од сада јунаштво стојати на првом мјесту, као основна врлина нашега народа, која је одржала и проширила ову земљу, и која је позвана да и у будућности игра прву и најважнију улогу, када дође вријеме да се аспирације народне у дјело приведу.

Но поред те моралне моћи хоће се још и материјална, хоће се извјесни степен материјалног благостања, које сваки народ поставља у могућност, да може себи набављати намирнице свакидашњега живота, и које му ставља на расположење средства за његово развијање, за постизавање његових циљеви народних и човјечанских.

Стара Црна Гора, која је искључиво живјела на кремену од пушке, могла је савршено немарити за такозвано материјално благостање земље. Нова Црна Гора не може да не мари за то, јер она је ступила у мијену, које нијесу познавали стари Црногорци. Данас већ ни Црна Гора не може да држи живот свој о хљебу руметинову и о којој ожуљеној кртоли. Наступиле су потребе друге, које ваља подмирити, ако се хоће да се живи новим животом државним, у новим приликама свјетским и по сриједи кола јевропскога у које смо се ухватили.

Да би се нове потребе подмириле, ишту се нова средства, а ова може дати само народ и држава.

Од куда ће их дати?

Народна економија каже: *радом* и *штедњом*, јер то су два основна елемента, два темељна фактора, који уз остале повољне околности зкћу материјално благостање земље и народа.

Имајући то на уму, главна пажња владе наше у њеној народно-привредној политици мора бити на то обрнута, да што више подигне у народу та два елемента, да им даде што јачу снагу и што јачи мах.

Не може се рећи да у нашем народу нема воље за *рад*. Ко види мучну привреду нашијех сељака, ко се својим очима увјери с коликом се патњом и издржљивошћу у Црној Гори води борба са голим каменом и колика се економија води са оно мало земље те се с тешком муком отела голом кршу, тај нам не може рећи да смо лијени, осим ако навлаш хоће да нас увриједи.

Али рад наш све дотле не може бити издашан, докле је он само физичан. Тек онда кад се споји с оном снагом која се ум зове, и кад се оплоди богатом ризницом у коју су толики вјекови и толики народи сложили своје искуство и од тога учинили големо благо којим се данашњи вијек поноси, — тек онда ће рад наш бити издашан и моћи ће стоструко награђивати издатке вриједнијех мишица наших људи.

Бадава! Ум царује, а снага кладе ваља! Можемо ми још толико вриједни бити, може још толико пот лијевати с наше чапре, могу се још толико ожуљити наши дланови, — док се не прошири ризница која је сложена под сводом наше лубање, док рад наш не буде само физичан него и уман, рационалан, дотле се не може очекивати велика издашност од њега, дотле се не може очекивати ни намножење материјалнога благостања од нашега рада.

Истина, земља наша не може се ни сада још назвати богатом у природним својим особинама и у смислу народно-економском, али ипак она у себи садржава довољно привредних врела и елемената, из којих би се могло развити до извјесног степена материјално благостање, само би ваљало те елементе на своју корист употребити и та врела рацноналним начином отворити и експлоатисати. Црна Гора има данас прилично плоднијех равница, поља, ливада, шума, виноградскијех предјела, рибороднијех ријека; она има воденијех, а понешто и колскијех путова. Само би сад ваљало к томе придати оно што нема: вјештину и разумијевање, како се што више блага за земљу и народ може извући из тијех поља и дубрава, шума и ливада, ријека и мора и свега што над њима и у њима дише и расте, плови и лети.

Ко би могао ту вјештину и то разумијевање додати нашем народу?

Код нас то не може нико други учинити него влада наша. Она је позвана, да раду нашега народа прида ону снагу која долази сваком раду од рационалности, од поступка који је умом и стеченим искуством далекијех вјекова и многобројних народа развијен, уређен и усавршен.

Влада наша може то учинити и дужна је учинити завођењем земљодјелске наставе у нашим школама, оснивањем угледних пољопривредних постаја у нашој земљи као што је таква једна већ заведена у Никшићу, аквизицијом спремнијех и способнијех стручњака у пољопривредној струци који би ходили по нашој земљи и практично поучавали наш народ у рационалном пољодјелству и сточарству, примјеном новијех алата и макина пољопривреднијех на узорним привредама које би се имале отворити на разним и сходним мјестима наше домовине и т. д.

Не може бити овдје мјесто нит је задатак нашем листу да се подробно упушта у питања ове врсте. Довољно је за нас само да наговјестимо шта треба, а извођење тога ваља оставити стручнијема силама.

Тек толико стоји: ако се мисли на подизање материјалног благостања у нашој земљи и ако се налази да је оно потребно за постизавање нашијех народних и државних задатака, онда ни влада наша не смије узмицати испред дужности које јој се налажу на том пољу.

Ми мислимо, да у цијелој земљи нашој нема живе душе, која не би увиђала, да се и код нас материјално благостање народа не смије из вида губити, јер и у нашем државном организму оно је позвано да представља исту јединицу снаге коју представља и у другим државама и без које се нигдје у свијету неда ни замислити да би држава могла опстати и испуњавати своје задатке.

У идућем броју листа прозборићемо коју о другом фактору народнога благостања, у којем лежи негативна снага народне привреде и који највише припомаже стварању капитала: о штедњи.

У прошлом броју овога листа ми смо на овом мјесту истинито и објективно разложили како је текла ствар са ограничењем нашим према Турској. Показали смо и доказали на чисто, да се опет има приписати нелојалном поступку од стране Турске, што је ово питање у рјешењу свом на ново запело, и наговијестили смо да слабо има изгледа да ће се оно икад ријешити с њом без употребе драстичнијех средстава.

Влада наша, не могући даље задржавати се у границама стрпљивости која би већ прешла у слабост, управила је окружну ноту на све заступнике сила на Цетињу, у којој им је потанко разложила како је ствар текла, а у исто доба оставила је Турској рок од 15 дана, да поправи што је криво учинила и да изиђе на сусријет Црној Гори с коректним и лојалним поступањем.

Могло се напријед очекивати, да ће овај нови доказ стрпљивости, ово правично захтијевање Црне Горе бити за луду.

Тако је и било. Порта је пропустила да протече 15 дана без икаквога рада, без да се и најмање одазвала оправданим захтјевима наше владе. Тек у очи онога дана, када ће истећи рок од 15 дана, влада турска дала се чути у тој ствари. Али чим? Новим једним марифетом, који је ње са свијем достојан.

Заборављајући да је преко свога заступника у комисији углавила и потписала на Цетињу конвенцију за ограничење, или чинећи се непјешта тоже, влада турска ступа на сриједу с новим пројектима за размјену земљишта и за пограничну међу, и то с таквијема који на најбезобзирнији начин вриједјају и оштећују интересе црногорске.

Је ли могуће задржати се у границама нужне хладнокрвности, кад се има посла с таквим једним партнером, који заборавља и на најелементарнија правила пристојности и реда у међународном саобраћају? Је ли могуће једној влади, која поле држи на своју част и своје достојанство, да и даље подржава непосредни додир и саобраћај са таквом једном владом, код које су марифети ушли у систему и код које се не може ослањати не само на задану ријеч него ни на писмену обвезу?

О томе мислимо да не може бити него један суд, и за то налазимо да је са свијем умјесно, што је влада наша с највишом индигнацијом одбила нове пројекте портине и прекинула с њоме сваку даљу расправу у пограничном питању.

Учинивши то влада је наша учинила само оно што јој налаже њен углед и њено достојанство.

Уједно је влада наша у овом питању управила и другу ноту на заступнике сила у Црној Гори, у којој им разлаже даљи развитак ствари у овом питању и давајући им на знање да Црна Гора не може више стојати у непосредном саобраћају са Турском у том питању, јавља им како сматра да у слијед тога поступка од стране владе турске не може више важити ни постојати ни конвенција у Цетињу, и по томе и је Црна Гора у потпуном правусвом да се врне на прваше стање, т. ј. да опет заузме села Матагуш и Владњу, разумије се до даље одлуке међународне комисије, којој је сада ствар разграничења Црне Горе с Турском опет повјерена. У исто доба влада црногорска умољава велике силе, да узму у призрење положај који има Црна Гора према Турској и влади њеној којој се онаково држање према Црној Гори допада, и да потпомогну владу црногорску у рјешењу једнога питања код којега је не само правда на њеној страни него и јасно слово међународнога уговора.

Ову другу ноту влада је наша управила на силе у прошли петак, јер је у сриједу на вечер истекао без икаква успјеха рок од 15 дана који је остављен Турској.

Видјећемо сада, какво ће дјејство имати ноте наше владе код великијех сила. Можда се порта радује том исходу ствари, који је она без сумње и очекивала надајући се да ће велике силе ствар разграничења Турске са Црном Гором узети олако.

Али ми се уздамо, да ће се порта у својим надама и очекивањима љуто преварити, јер се не може претпоставити да ће велике силе оправдати својим држањем ону таксацију своје вриједности којом их таксира бистателна порта. Ствар разграничења Црне Горе с Турском, истина и најживљи интерес за саму Црну Гору: но она није без интереса ни за остале силе, бар у толико не, што је у рјешење тога питања и њихова част заложена, јер нова граница Црне Горе проистјече из берлинскога уговора, а велике силе, које су потписале тај уговор, не могу допустити, да се он у извјесним дијеловима својим изиграва простим марифетима једне владе која ничим до сад није стекла право да јој се поклања повјерење у испуњавању примљених обвеза.

За то и мислимо, да ће велике силе овом приликом мало јаче затегнути узде којима је порта привезана за јевропски концерат, и да ће јој дати мало живље осјетити да се не може сматрати независна и одријешена у испуњавању дужности које јој налажу међународни уговори.

Црна Гора има право да то очекује, не само по уговору који је на то овлашћује него и по досадашњем лојалном и коректном држању, од којега није хтјела никако одступити до сад. Колико је Црна Гора малена, ипак је можда осјећала у себи толико снаге, колико би потребно било, да себи задовољења даде у овом питању и да не допусти да је порта кињи у једној ствари која је за сваког чиста и јасна. Али влада црногорска имала је вазда на уму, да јој се у тој ствари вазда ваља односити с приличном пажњом према великијема силама, и с тога нигда није хтјела иступати из правилнога колосјека и прекидати ствар самовласно.

И овом приликом, искушана у стрпљивости својој до крајњег степена, влада црногорска обраћа се с уздањем и повјерењем великијема силама.

Је ли могуће да би се оне могле оглушити праведним тражбинама њеним?

То не вјерујемо!

Могло се очекивати, да ће иностраном новинарству, које живи од сензација, долазак и бављење Његове Свјетлости Књаза Петра Карађорђевића на Цетињу дати повода свакојакијем гласовима и комбинацијама.

Доиста тијех гласова и комбинација пуне су новине. Ту се говори о књажевским почастима којима је Књаз Карађорђевић дочекан на Цетињу, о томе како је добио Данилов орден првога степена, како је именован за почасног сенатора, како ће постати генерал у црногорској војсци, како се вјерио са свијетлом Књагињицом Зорком и т. д. и т. д.

Поврх тога, на све те гласове надвезују се свакојаке комбинације, у којијема се поглавито наводи, како је овим догађајем посвједочено, да су поремећени одношаји између Србије и Црне Горе, да се чине неке политичке сплетке и династичне спекулације, у којијема чак и Русија има своје руке и т. д. и т. д.

Од свега тога нема ништа. Нити су истинити они гласови, нити ове комбинације. Његова Свјетлост Књаз Петар Карађорђевић дошао је овамо, да види Црну Гору и да походи овдјешње пријатеље своје. У Црну Гору слободно је доћи свакоме, па није забрањено ни Књазу Петру Карађорђевићу. У Црну Гору долазе сваке године толики туђи људи: Инглези, Французи, Нијемци и т. д., па што не би слободно било и унуку Црнога Ђорђија доћи овамо и видјети што му је мило и драго? Свак је овдје дочекан с пристојношћу и уљудношћу и онако како ко заслужује и како коме приличи, па које чудо ако је и Књаз Петар Карађорђевић дочекан онако како заслужује и како приличи да се дочека унук Црнога Ђорђија, тога поштованог и од свакојег Црногорца уважаваног јунака и првога прегаоца за ослобођење братинске нам Србије.

На пошљетку одлучно одбијамо од себе и саму помисао, да би овај догађај могао ма и најмање пореметити братске и пријатељске одношаје између Србије и Црне Горе и између њихових узвишених Владалаца, а на подметање којекаквих спекулација можемо само с презрењем одговорити, јер династија Петровића има пред собом много више и племенитије циљеве, који су управљени на срећу народа нашега ма гдје он био, него да би се упуштала у ниско егоистичне сплетке.

Гласови о Гирсовој мисији у Бечу.

Има већ двије недјеље како је Гирс отпутовао из Беча, а још се није стишала граја од комбинација која се подигла у новинарству поводом бављења његова у Бечу. И ако није могуће ниједноме листу да погоди праву истину о томе рашта је Гирс дошао у Беч и шта је тамо разговарао и можда углавно с царем аустријским, великим војводом Албрехтом и графом Калнокијем, ипак сви се труде да бар колико толико расвијетле суштину и циљеви тијех састанака и договора на свјетлости данашње опште ситуације и стремљења интереса у разнијем државама.

Разумије се, да сваки лист то на свој начин удешава и из тога изводи комбинације, које одговарају субјективном схватању положаја.

Гласови ти, и ако не одговарају правој истини, ипак заслужују пажњу у толико, што се по њима судити и оцијенити може, какви погледи на општу ситуацију и на особене одношаје појединих држава владају у онијем круговима, из којијех ти гласови допиру.

Ми ћемо неке од тијех гласова о значају бављења Гирсова у Бечу овдје саопштити. Чини нам се да је о томе најхладнокрвније зборила прашка „Политика“ и по томе да је суд њен најближи истини. За то ћемо с њом почети.

Ево дакле како она умствује о Гирсовој мисији у Бечу:

„Свак ће се живо сјетити, како су Нијемци пријед неколико мјесеца из свијех сила пухали у ратни рог. Ту се са неким крвожедним задовољством зборило о могућности рата између Русије и Аустрије, шта више тврдило се да је рат сигурно на прагу. Ту се јављало, како Русија креће своју војску, како је своју ужасну коњицу већ опремила пут границе аустријске, и још мало је фалило те се није чула грмљава од топова, који су на Пруту своје грозне чељусти разјапили пут црно-жутијех кочева. Што никаквог разлога није било који би могао давати повода том крвавом сукобу између Русије и Аустрије, то се те господе није ни најмање тицало; у њиховој фанатичној мржњи на велико славенско царство њима је довољно било што постоје извјесна нерјешена питања, да подигну хајку против свијех Славена, не обзирући се на то, што такове новинарске војне дипломатску ситуацију ни најмање не побољшавају и што би рат Аустрије с Русијом, па баш да би и побједила Аустрија, био од најжалоснијих пошљедица за Аустрију и њене народе. Чим се ма најмање такне у какво славенско питање, одмах ти људи изгубе свијест и способност да мирно и јасно расуђују, на што је најжалосније, њих драговољно потпомажу и сами активни политичари од њихове странке, као што се лијепо видјело на расправама у потњим делегацијама.

Скромна жеља тијех политичара није се на срећу испунила. Руски топови смакнути су, коњица је расједлала коње, мир није поремећен, а да не ће бити нарушен ни у најближем времену, то свједочи присуство рускога министра Гирса у Бечу и његови састанци и разговори с царем као и с најмјеродавнијим личностима аустријске владе.

Сам тај пут рускога министра иностраних дјела у иностранство дао је повода многобројним комбинацијама и охрабрио је политичне хајкаче од заната да ситуацију представе свијету у што црњим бојама. Да и један државник може путовати по свијету као и сваки други човјек, да и он може имати болесно дијете коме тражи лијека под благим небом Италије, о томе се навлаш није хтјело ни чути; али што је Гирс одмах из Берлина пошао у земљу гдје наранџе расту, а није хтио свратити у Беч, то се није могло превидјети, из тога се морао ковати политични капитал и изводити тобоже као да је то знак да рђави одношаји постоје између обије велике силе. Кад се пак примјетило да се Гирс у Италији састаје са министром Манчинијем, с мјеста је и Гирс и цијела Русија тиснута у предентовачки логор и мало је фалило што нијесу Гирса окривљивали због уличкијех демонстрација у Риму и по другим мјестима Италије. Као да један државник од реда и значења министра иностраних дјела Русије може проћи кроз нека мјеста гдје владе имају своја сједишта, а да се не састане са државницима из тијех мјеста! Са посјетом г. Гирса у Бечу учињен је крај тој неоснованој граји, јер та посјета показује јасно, да Русија нема намјере да прекида своје добре одношаје с Аустријом, а почем и Аустрија опет од своје стране нема ни намјере ни разлога да ремети свој пријатељски одношај к Русији, то баш у овој посјети у Бечу налазимо најпоузданији знак да се ни с које стране не иде на какву мијену у постојећим одношајима, но на против да се иде за тијем да се ти одношаји што боље притврде и укријепе. Баш и ако су пријед неколико мјесеца били помућени одношаји између обије царевине, као што је то славождерска штампа Аустрије и Њемачке радо тврдила, сада ова посјета доказује, да су све могуће размирице између обије царевине уклоњене и да међу њима влада најбоље пријатељско споразумљење.

Почем дакле сумње о томе бити не може, то се труде злуради дуси да обиђеде Русију као да она иде за тијем да развали савез њемачко-аустријски и да на мјесто његово постави савез аустријско-руски. Ко год то каже, тај претпоставља да су руски државници наивни, а ко је икад с њима посла имао, тај зна да им се наивност најмање пребацити може. Алијанца између Аустрије и Њемачке није утемељена на личним симпатијама, као што у опште при тако важним политичним питањима лична накљоност или одратност нема много посла; савез тај оснива се на заједници обостраних интереса, као и на општој потреби мира која се осјећа у Јевропи. То признају сви народи Аустрије без разлике и на томе оснивају свој безусловни пристанак на тај савез. И г. Гирс, као и сви државници јевропски, познају основни услов те алијанце; за то не може ни хтјети да чини покушај да је развали или разлабави. Тројецарском савезу пак стоји на путу Њемачка која је чисто изјавила да не хоће тога савеза и да жели одржати двојецарски савез без да му приступи трећа која сила у друштво. Кад се то зна, онда је лудо и помишљати, да би онакав државник, као што је г. Гирс, могао ићи за тијем да утисне клин у савез њемачко-аустријски. Аустрија може се чврсто држати Њемачке, па ипак стојати у пријатељским сношајима с Русијом, као што и Њемачка може то исто чинити, а да је то воља мјеродавнијех кругова, види се јасно по пријему који је г. Гирсу учињен у Бечу, као и с друге стране у љутини којом су испуњени Нијемци аустријски против грофа Калнокија бијеђећи га тобоже као да он много нагиње к Аустрији.

Да је у осталом г. Гирс своје бављење у Бечу на то употребио да се с нашим министром иностраних дјела споразуміје у њеким посебним питањима, то се по себи разуміје. Тако н. пр. та околност, што је Гирс позвао к себи у Беч кнеза Урусова, руског посланика у Румуњској, и Романьенка, заступника руског на дунавској конференцији у Лондону, може служити за доказ, да је било збора о дунавском питању. Ако је пак, као што с друге стране увјеравају, било збора и о мисирском питању као и о догађајима на балканском полуострву, онда је и у томе личним споразумљењем пошло за руком, да се интереси обије монархије у нужни склад доведу, и тако посјета г. Гирса у Бечу може се у сваком правцу сматрати као знак мира у будућности, у колико се то тиче Аустрије и Русије, и у то име ми поздрављамо ту посјету најсрдачније.“

* * *

Противно томе, „Нова Сл. Преса“ налази да посјета Гирсова у Бечу има са свијем други значај. Она пише о том овако:

„Ни гроф Шувалов, ни сам Бисмарко не бијаху обасути таковим почастима у Бечу као г. Гирс. У дипломатским круговима приповиједа се у истину, да се је о том радило, да се с руским државником углави формална погодба. Како сада увјеравају у истим круговима, већ много пријед путовања Гирсова приуготовио је земљиште за ту погодбу гроф Волкенштајн, аустро-угарски заступник у Петрограду, те се као производ његових претходних преговора има сматрати то да је Гирс кренуо на пут и напријед потражио њемачкога канцелара у Варцину. Чини се, да је Гирс ондје непосредно потакнуо питање, није ли могуће, да Русија у њемачко-аустријски савез ступи као трећи равноправан савезник. Исто је тако сигурно, да је кнез Бисмарко одбио ту понуду, али се у осталом у разговору између оба државника, који се је нарочито водио о одношајима на балканском полуострву, није показала непосредна опрјека међу Њемачком и Русијом. Кнез Бисмарко одбивши свако позитивно приближење к Русији хтио је у исто вријеме увјерити Аустро-Угарску, да остаје вјеран уговору, при свем том што су петроградски преговори грофа Волкенштајна кадри да изазову у њега неповјерење према Аустрији. За доказ томе служе откривења која су недавно изишла у „Колоњским Новинама“ као и недавно приопштени чланак у „Гренцботну“, у којем се захтијевало, да се обнови савез њемачко-аустријски, али под новим условима.

Гирс се сада бави овдје три дана. Он је дуже остао него што је из прва намјеравао, а важност његова бављења ов је означава и један спољашњи знак, који се у том показује, што је на два дана прије његова доласка стигао из Петрограда нарочити куријер, те се у дипломатским круговима узима, да је тај куријер донио посебна упутства рускоме министру иностраних дјела. Нема сумње, да су гроф Калноки и Гирс врло често међу собом вијећали, чешће него што је то познато из новина. Савјетовало се о томе, како ће се извести програм, који је гроф Калноки донио у министарство, а то је: да се зближе Аустро-Угарска и Русија. Како увјеравају у дипломатским круговима, није више питање о томе, како ће се Аустро-Угарска и Русија једна према другој владати, када куцне потњи час Турској; најприје хоће се да се обиде споразумјети се у питањима која су сад на реду, а то су: одношај Источне Румелије и Бугарске; у том питању мисли се да Аустро-Угарска не би била противна приједињењу тијех земаља у јединствену Бугарску. Русија би на лондонској конференцији подупирала тежње аустро-угарске владе против Румуњске. У исто вријеме имала би настојати, да се за сада на балканском полуострву, т. ј. на западној половини његовој не дира у постојећи ред, да се у Србији и Црној Гори сузбије непријатељска струја према Аустро-Угарској или да се барем те двије државе потпуно неутрално према њој владају. Русија не би имала у исто вријеме ни у Цариграду сматати напорима Аустро-Угарске, да се постигне прикључак на источне жељезнице. Између обије државе углављује се дакле тако рећи нека врста дипломатског примирја на балканском полуострву. Што буде углављено, то ће се без сумње и Бисмарку приопштити; како ће се он према томе владати, то је друго питање будућности. Већ је пало у очи, да њемачки заступник принц Рајс несрећним случајем болује баш оних дана, када Гирс у Бечу а велики кнез Никола у Берлину расправљају питања политике која су одлучна за Русију.“

Садржај овога чланка „Нове Слободне Пресе“ опровргнут је службено, те се изријеком вели, да се с Гирсом није рас-

---

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ХИГИЈЕНА ГЛАВЕ.

Од

Дра Павла Мантегаце.

(Пријевод с талијанског.)

Наставак.

Најређи су примјери великих научењака у младим годинама, и то с тога што су за науке потребна многа претходна знања, а док се ова прибаве прође доста времена. Али је и та задоцњеност више привидна него стварна. Даровити људи који доцније постану велики научењаци, ако не могу од 16 година пронаћи неке нове научне законе, а они састављају збирке минерала, инсеката и биљака, на ето начина муче материју да одговори њиховој радозналости.

Велики се умови не само рано појављују него и траје много дуже од обичних. Тицијан је од 99 година још сликао; Хеје у дубокој старости насликао је овај жарки пољубац, који је фотографијом и олеографијом постао популаран по цијеломе свијету; Мацциони је учио и писао у својој 90 години; Хумболт је од 90 година издао четврту свеску свога Козмоса.

Статистика нам доказује да мање живе владари, који су престо наслиједили, од оних, који су га даровитошћу добили. И то је једна утјеха даровитим људима.

Ево неколико бројева који ће охрабрити оне срећне људе, који се одликују умном величином:

Лорд Елејон живио је	86	год
Доктор Џонсон „ „	75	„
Њутон „ „	83	„
Госе „ „	78	„
Тицијан „ „	99	„
Хендл „ „	75	„

Галилео, Михланџело, Метастазијо, Кант, Гете, Бифон, Волта, Скарпа, преживјеше 80 год. У свим земљама, гдје се до сада статистика водила, средњи вијек великих људи већи је од средњег вијека осталих људи.

У 152 француска књижевника средњи је вијек 69 година.

Доктор Нефвил у 6157 умрлих нашао је овај средњи вијек по разним занимањима:

Попови	65	год.	11	мјес.
Учитељи, баштовани и касапи	56	„	10	„
Трговци	56	„	9	„
Правници и финансијери	54	„	3	„
Љекари	52	„	3	„
Пећари	51	„	6	„
Столари	49	„	2	„
Чизмари	47	„	3	„
Ковачи	46	„	3	„
Кројачи	45	„	4	„
Каменорезци, литографи, типографи и словоливци	40	год.	—	„

Књижевници и научењаци живе дуже од све овдје наведене господе.

Ево колики је средњи живот у тих раденика на умноме пољу

У математичара, философа и богослова	71.
У пјесника, белетриста и полиграфа	70·9
„ историчара, филолога и археолога	70·2
„ правника, политичара, публициста и капетана	68·18
„ физичара, хемичара, природњака, физиолога и љекара . . .	68·7
„ сликара, скулптора, архитекта и музичара	67·6

Од 1200 великих људи има их 290 који превалише осамдесету годину.

Са висине ових утјешних бројева сићимо мало у ниже предјеле. Има људи који јако мисле да су даровити с тога, што се одликују каквим особењаштвом, а има много простодушних родитеља, који се надају бог зна чему од својих синова што ови праве свакојаке лудорије и несташлуке. У томе се прави велика збрка ријечи и појмова. С тога што су многи велики људи врло често особењаци, мисли се да сваки особењак мора бити велики човјек.

Ексцентричност великих људи долази скоро увијек од њихове претјеране осјетљивости, која им је једна од највећих мана и једна од првих врлина. Од Петра Џордана, који је падао у несвијест, чим би опазио да се приближује олуја, па до Наполеона I. који се жестоко бојао сваког наука, брбљави су биографи прикупили тма и тушта ексцентричних лудорија многих великих људи, због којих врло многи читају те биографије, што иначе по свој прилици не би прочитали.

Мозак је један од најинтермитентнијех органа у нашем организму. Потреба спавања довољна би била да нас о томе увјери. Јако развијање умних снага чини још више примјетном интермитенат врло даровитих мозгова. Бити пун досјетака сваког дана и свакога часа скоро је извјестан доказ да је тај човјек осредње даровитости. Велики мозгови имају часова знатне ограничености, имају дана, кад су врло мали. То је са свим природно, јер је изванредно риједак случај да врло велика снага једнога дијела мозга не буде спојена са слабошћу некога другога дијела.

Примјери из живота скоро свих великих људи то нам јасно доказују. Навешћу вам само примјер славног француског пјесника Поенсинета, који је спајао у себи двије особине привидно са свим супротне, т. ј. изванредну критичку оштрину са изванредном лаковјерношћу. Једном су га убједили да је у двобоју убио једног свог противника и да је на смрт осуђен, а у ствари био је тек исукао мач. Другом приликом убједе га шаљиви пријатељи да је послао био по зубног љекара, те он збиља допусти да му овај извади зуб, који га је болом мучио.

прављало о никаквом другом већ о дунавском и мисирском питању.

На оно што „Нова Сл. Преса“ збори о случајној болести њемачкога заступника у Бечу за вријеме тамошњег бављења Гирсова, ми имамо само толико примјетити, да је принац Рајс, и ако је први дан био слаб, ипак нашао за добро сјутра дан оздравити и учинити посјету Гирсу. Ваљда му је из Берлина поручено, да на сваки начин оздрави!

Политички преглед.

Као што смо јавили у прошлом броју овога листа, **комора француска** усвојила је Фабров приједлог против претендената. Но да би тај приједлог имао законску важност, нужно је по уставу француске републике да га и сенат прихвати. С тога је министар правде још онај исти дан, кад је Фабров приједлог примљен у комори, потекао у сенат да га и тамо поднесе. Какву ће судбину тај приједлог имати у сенату, то ће се још ове недјеље дознати. Мишљења су о том за сад различна. Једни држе, да ће приједлог пасти, јер у сенату не ће добити већине; други опет мисле, да се сенат не ће хтјети упустити у сукоб са комором која је приједлог прихватила с тако огромном већином...; трећи су опет мишљења, да закон истина не ће бити примљен у оној форми као што га је комора донијела, али ће се ипак усвојити с многим и важним измјенама.

Судећи по нашијем депешама о тој ствари, изгледа са свијем вјероватно, да ће сенат одбити сваки приједлог против претендената. То се мора очекивати, чим се зна, да су при избору комисије сви чланови, без једнога, изабрани, који су противни сваком поступку против претендената. Даље видимо из нашијех депеша, да је комисија већ свршила свој посао и да је сенату поднијела извјештај, у којем тражи да се одбаци Фабров приједлог који је комора усвојила. У сенату је јуче отпочета расправа о тој ствари, и ако се данас доврши, можда ћемо при закључку листа каквом депешом из Париза бити извијештени о том шта је сенат закључио. Ако се пак расправа отегне, онда ћемо тек идуће недјеље сазнати шта је одлучено.

Како сада ствари стоје, сав је изглед, да ће сенат одбити сваки приједлог против претендената. Тијем ће сенат доћи у сукоб са комором. Какве ће послједице овај сукоб имати, то је за сад тешко предсказати. —

Принац Наполеон пуштен је из затвора. Тако је одлучила судска комора париска којој се кривци предају на оптужбу; премда је истражни судија нашао да је принац Наполеон учинио атентат на данашњу форму владавине, дакле једну тешку кривицу, ипак га је комора ослободила и с мјеста пустила из затвора, јер не налази да оптужба има мјеста. —

Даље се јавља из Париза, да је предсједник Греви понудио Ферију, да састави нови кабинет, но да је овај понуду одбио. Ово је већ друга понуда, која се чини Ферију и коју овај по други пут одбија. Види се и по томе, да су се ствари у Француској замрсиле.

* * *

Дунавска конференција имала се састати у Лондону у четвртак 27. ов. м. по подне. Како листови јављају, већ су се окупили сви чланови конференције без турскијех заступника. Сједницу прву отвориће Гренвиљ, а за тијем ће узети предсједништво лорд Фицморис. Њемачка се не ће толико истјецати на конференцији, јер прво нема никаквога интереса на Дунаву (ту исту пјесму чули смо од ње и прилилом берлинскога конгреса. У. Гл. Ц.), а друго не ће хтјети да се замјери Русији у неким деликатним питањима (баш као и на берлинском конгресу. У. Гл. Ц). Извјесно је да Бугарска не ће бити заступљена на конференцији, јер у том случају изјавила је Турска да никако не ће учествовати у конференцији. Србија ће имати ријеч на конференцији само у онијем питањима, која се тичу њене обале. Што се тиче Румуњске, о њој ће се у првој сједници конференције ријешити, е да ли ће и њен заступник бити пуштен у конференцију.

* * *

Из **Русије** стигла је радосна вијест, да је цар руски једним прогласом обзнанио народу свом, да ће се крунисати у Москви у мјесецу Мају.

Ова вијест пробудиће најживље весеље у срцима свијех Руса и свијех пријатеља њиховијех, а зачепиће уста свијем онијем тицама злослутницама на западу, које су све једнако до сада ствари у Русији представљале у најцрњим бојама.

* * *

У **Бечу** су држане на почетку ове недјеље кроз неколико дана велике и заједничке министарске сједнице, у којијема су под предсједништвом самога цара учествовали сви министри, и аустријски и угарски. Овим савјетовањима приписују листови неку велику политичну важност и кажу да стоје у савезу са Гирсовим бављењем у Бечу. Неки листови и то наводе, да се Аустро-Угарска спрема на некакву велику акцију и да је тога ради у овим министарским сједницама закључено, да се имају у најкраћем времену саградити неки важни стратегични гвоздени путови.

ДОПИСИ.

III..... НИКШИЋ, 20. Јануара (Неколико ријечи о читаоници.) — Наша народна читаоница ступајући у трећу годину свога живота држала је 14. и 20. ов. м. своје главне годишње сједнице, на којима су прегледани годишњи рачуни и учињен прорачун за наступајућу годину. Друштво је захвалило управи на њеном раду у прошлој години и изабрало исту управу и за наступившу годину т. ј. за предсједника Ђура Поповића, за потпредсједника и секретара попа Шћепана Мартиновића, за благајника Јова Голијанина а за књижара Максима Шобанића. Чланова имамо, као и прошле године, довољан број за опстанак читаонице. Али најбоље је то, што се чланови читаонице сложно изразише да ће њу држат и о напретку њеном старати се и у најтежим околностима. Слава им! Особито хвала онијем нашим грађанима, који су некњижевни, а потпомажу нашу читаоницу уписивањем у редовне чланове. Друштво читаонице на овој сједници изабра за свог почастног члана г. Војводу Ђура Церовића, признајући тијем симпатију и љубав, а тако и материјалну помоћ коју је у више прилика указао овом друштву, и тако наша читаоница има до сада три почастна члана: г. В. Церовића, честитог нашег брата Руса г. Павла Ровинског, и г. доктора Шварца доцента на рударској академији у Фрајбергу, великог пријатеља нашег народа, који је приликом свог путовања по Црној Гори, присуствовао у сједницама при установљавању наше читаонице.

За тим речено би, да путем овог листа молимо она уредништва, која су прошле године добила нашу претплату, а нијесу нам листове шиљали, да то ове године учине; а примамо и друге листове ако својих не издају; или нека нам новце натраг врате. На сједници и ово би речено, да се изјави срдачна захвала поштованој господи уредницима: „Српског Кола“ у Н. Саду, и „Сарајевског Листа“ у Сарајеву, који нам бесплатно шиљаше своје цијењене листове. Такође срдачно захваљујемо Цетињској читаоници, која је даровала овој читаоници неколико комада књига.

Молећи г. уредника да овај допис преда јавности, још ћемо коју рећи о нашој читаоници.

Наша дична читаоница снабдјевена је с нужним својим потребама; а стан, у здравље Господарево, има комотан и бесплатан; украшава га слика Књаза Николе Петровића.

Но читаоница нема довољно књига у својој библиотеци. Свјесно друштво читаоничко немогући себи створити ни најмању суму за куповање књига ријеши: да се путем овог листа јавно обратимо на славенске родољубе и друштва као: славна књижевна учевна друштва у Загребу, Новом Саду и Биограду; тако и на све друге добротворе, књигоиздавце и патриоте, који просвјету шире: братски молимо: да нам пруже своју дарежљиву руку у српско-славенској књизи, у чем је и колико је ко кадар. Помозите, браћо, зачетак наше просвјете, да би њена луча и наше горе обасјала — на чем ће вам јавно и братски заблагодарити и вјечно признавати. Послате аманете примаће за нас наш штовани црногорски агенат у Котору г. Петар Рамадановић.

У осталом, како божитње празнике и ново-љето, тако и дан св. Саве српског просвјетитеља, свечано проведосмо у весељу и задовољству. Напоменути ми је још и то, како јесен би каљава тако зима љута и шњегопадна, те за то народ слути на плодородну годину.

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 29. Јануара.

— Његово Височанство Књаз, присуствовавши у понедјељник са Њеним Височанством Књагињом, свијетлим Књагињицама и осталом пратњом и одличним гостима својим риболову на Плочи, вратио се у уторник на Цетиње.

— Заступник Велике Британије на Цетињу, г. Грин, стигао је амо из Скадра јуче на вечер.

Црногорско Поморство.

Уцињ, 16. Јануара. — Ове недјеље имали смо вријеме како слиједи:

На 9. Јануара исток до подне, по подне сјеверозападњак лагушан, ведро и мирно море; на 10. бура до подне а по подне сјеверозападњак лагушан, ведро и мирно море; на 11. бура до подне, по подне бура с истоком лагушним, понешто облачно и мирно море; на 12. исток силан, снијег и понешто узбуркано море; на 13. исток умјерен, облачно и понешто узбуркано море; на 14. сјевер до подне, по подне исток лагушан, понешто ведро и понешто узбуркано море; на 15. запад до подна, по подне сјевер лагушан, киша и мирно море.

Доједрише:

Траб. црн. „Корјере Скутарино“, од тон. 34, кап. Сулејман Јусуф, из св. Николе, са теретом руја и сјемена од лана, за Млетке.

Траб. црн. „Мурадие“, од тон. 41, кап. Адем Мехмед, из Тријешћа, са нешто трговине за овђе.

Траб. црн. „Хаирлие“, од тон. 22 кап. Шаћир Мехмед, из Тријешћа, крцат за Обот и Драч.

Траб. црн. „Фиор ди С. Николо“, од тон. 40, кап. Омер Шабани, из С. Николе, крцат за Тријешће.

Траб. црн. „Бахрие“, од тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, из Св. Николе, крцат за Тријешће.

Шкуна турска „Уда Верди“, од тон. 53, кап Омер Билали, из Св. Николе, крцат за Тријешће.

Барка црн. „Вир Пазар“, од тон. 3, кап. Адем Ибраим, из Св. Николе, са теретом јечма за овђе.

Доједрише:

Барка црн. „Ристо Стојовић“, од тон. 3, кап. Сулејман Закули, за Св. Николу, празан.

Барка црн. „Вир Пазар“, од тон. 3, кап. Адем Ибраим, за Св. Николу празан.

Траб. црн. „Кориере Скутарино“, од тон. 34, кап. Сулејман Јусуф, за Млетке истијем теретом, сувише 14 бачава уља за Бар.

Траб. црн. „Мурадие“, од тон. 41, кап. Адем Мехмед, за Обот.

Траб. Црн. „Хаирлие“, од тон. 22, кап. Шаћир Мехмед, за Обот и Драч, истијем теретом.

Траб. црн. „Фиор ди С. Николо“, од тон. 40, кап. Омер Шабани, за Тријешће, истијем теретом.

Траб. црн. „Бахрие“, од тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, за Тријешће, истијем теретом, сувише нешто уља што укрца овдје.

У Валденоче имамо од пођаде:

Траб. црн. „Бела Вита“, од тон. 32, кап. Мустафа Сулејман, из Корчуле, празан, за Драч.

Примједба. Ономадне па 12., како је био овђе силан вјетар од истока са снијегом и море се нешто узнемирило, трабакула „Корјере Скутарино“ и „Фиор ди С. Николо“, почем били преблизу краја, нашли су згодно дизати за поћи на шире, и у ову згоду траб. „Фиор ди С. Николо“, кап. Омер Шабанидође на шкуну турску „Уда Верди“ и учини нешто мало штете броду своме, остављајући сидро и синџир и изгуби два комата конопа.

Сјутри дан дигли су, бојећи се стати под Уцињ.

Зна се да, неки се налази у Валденоче а неки у стари Уцињ.

Бар, 19. Јануара. — Од 10. ов. м. прва три дана била су лијепа времена са ведрим небом и вјетровима од сјевера, па иза тога велики снијег све до мора и јаки вјетрови сјеверо-западни са узбуњеним морем.

Барометар сађе на 76 — Стање температуре Ф. 6 —

На 10. ов. м. дође редовно из Крфа и Арбаније пароброд аус. уг. „Јонијо“, тон. 468, кап. Том. Радоничић, са неколико путника, и укрцавши нешто трговине овђе, отпутова у препасато вријеме за Тријешће.

Исти дан дође из Тријешћа трабакуо црногорски „Хаирлије“, тон. 25, кап. Фазли Сулејман су 5 друга, крцат различите трговине, од које искрца нешто у овој луци а са остатком крену за Скадар.

У сриједу на 13. дође из Тријешћа и пароброд аус. уг. „Тритоне“, тон. 587, кап. Малиша, који искрца неколико трговине и отпутова за Крф и Арбанију.

На 17. врати се из Крфа и Арбаније вишепоменути пароброд „Тритоне“, и пошто искрца неколико уља, за Тријешће крену сјутра дан у јутро око 5 ура.

Изванредна осјетљивост, напрасна осциловања мозга, који силно ради, велике интермитентности врло даровитих мозгова, наведоше неке психологе на ту нерећну мисао, да су генијалности и лудило врло блиске и сродне особине. Изузевши неколико случајева великих људи, који су од претјеранога умнога рада полудјели, и малога броја пјесника и вјештака, који су живјели на међи лудила, извјесно ничега нема на свијету што мање наличи на лудило од генијалности. Без реда не може бити правога великога и дубокога ума, а ред је негација лудила. Најватренији пјесник и најсмјелији философ снажном руком увијек држе узде, којим управљају полетом своје фантазије и својих умних спекулација; те пошто пројуре кроз бесконачне просторе уобразиље и умствовања, врате се мирно и поуздано под домаћи кров.

Ексцентричност великих умова само је површна, те не захвата дубоко организам мозга.

Мозак који много производи, много и троши, мозак који много прерађује, потребује много материјала за то прерађивање.

У ово мало ријечи имате више од пола физиологије великих мозгова: врло много покретљивости и осјетљивости, много знања много нервне хране; изванредна жудња за свјема елементима Козмоса, микрокозмоса. Живот је великих умова једна величанствена олуја.

Што људи више напредују путем образованости, тим више мори њихове мозгове жеђ за многим осјећањем и знањем. Под свод величанственога храма што се зове човјечија глава ми можемо збити више од 600 година историје, 15 или 20 језика, сок многих наука, естетична блага 10 културних периода, све наслеђе од стотина и стотина вјекова, у којима су прије нас живјели милијарди наших праотаца.

Ми увијек о мозгу говоримо као о једној великој јединици, док је он на против сплет од хиљада и хиљада разних органа. Свака је ћелијца засебан орган.

Кад је Гал основао френологију, чије се клице налазе у списима многих његових претходника, он је направио нацрт будуће физиологије памети. Али тиме што је Гал тражио и замишљао органе френолошке на спољној површини лобање, пао је у грубу и дјетињасту погрјешку, обукао је у лудачко одјело једну велику идеју Кад видите каквога френолога, гдје пипа некога по глави и тражи му органе његових умних способности, смијте се обојици без икаква сажаљења, увртите их у број оних будала, који се разговарају са духовима окрећући спиритистичке столове. Кад бих могао вјеровати нешто, чему се мој разум одупире, волио бих вјеровати што год узвишеније и од веће утјехе него што су сањарије спиритиста и френолога.

Пођимо сад даље. Органи мозга постоје, али још нијесу сви испитани, те нам за сада ништа друго не остаје него описивати њихове производе. Разне способности тих појединих органа, разна јачина њихових појединих сила сачињавају неизмјерну разноликост људских интелигенција.

Не може се за сваки мозак одредити једна иста хигијена, баш с тога што су њихове моћи тако различне и што су различне толике њихове потребе. Измјерити своју снагу, тачно сазнати потребе свога ума, то је заиста наука над наукама. Смијем рећи да се баш у томе састоји сок и језгра интелектуалне хигијене.

Мозак има своје засебне потребе као и желудац. Има желудаца, којима је за добро варење потребна највећа тишина, много сретава што драже, извјесна количина масти и подоста меса. Има других који боље варе кад се дрмају на колима или на коњу, кад су напуњени зељем и шећером. Исто тако има и мозгова, којима је потребна непрекидна гимнастика, и много дражења, који боље варе добивене појмове, кад их примају у малим често поновљеним порцијама.

Кад се проучава мозак, да би му се одредила сходна дијета, увијек се долази до закључка да има слабих, моћних и никаквих способности. О овим послједњим не вриједи ни говорити, јер човјек може само нешто поправити и и синачити, али не може стварати. С тога немојте никако натјеривати своју дјецу на рад и посао за који немају дара и способности. Од тако родитељске тираније нема на свијету ништа горе ни опасније.

Треба увјек оставити себи и својој дјеци најпотпунију и најширу слободу избора оне каријере, којој се сав живот посвећује. Нема начина који би могао потпуно исправити мозак, ако је он ударио погрешним путем; нема те хигијене, која може отклонити несрећне послједице те велике погрјешке. Људи обично у избору онога посла и рада којем се мисле одати цијелог свог вијека, обично се управљају по упутствима сујете, по рачунима интереса, по туђим примјерима, по савјетима таких и сличних врло рђавих адвоката. У том питању треба се управљати само према својим наклоностима и способностима. Нема човјека на свијету који баш није ни за што, који нема ма какву већу или мању способност за какав рад. Само треба умјети пронаћи ту способност и дати јој добар правац.

Цицерон је тражио савјета од делфијскога оракула да би се могао ријешити каквом послу да се ода. Добио је овај мудри одговор: ако хоћеш да се попнеш на врхунац славе, удеси свој живот према својој нарави а не према мишљењу свијета.

Мирабо вели: „У томе лежи велика тајна: приједовати свом сопственом карактеру, природним захтјевима свога духа и надахнућу свога осјећања.“

(Наставиће се).

Телеграми „Гласа Црногорца.“

ПАРИЗ, 23. Јануара. — Сенат ће сјутра бирати комисију за претрес приједлога против претендената. Десница ће бирати републиканце одбацујући одлучно сваки приједлог. Средиште и левица расположени су за посредујући приједлог, којим би се ишло на то да се изда општи закон а не да се управи против ове или оне личности поименце.

ЛОНДОН, 24. Јануара. — У слијед слабости Министера конференција дунавска одложена до 1. Фебруара.

ПАРИЗ, 24. Јануара. — Сенат је изабрао комисију за расправу приједлога против претендената. Од 9 чланова комисије 8 је одлучно против сваког приједлога. — Истражни судија у парници против принца Наполеона свршио је истрагу и подпио је акта истражна оптужној комори с приједлогом својим да се принцу Наполеону има судити као кривцу који је радио да обори форму владања.

ПЕТРОГРАД, 25. Јануара. — Цар је издао проглас на народ, у којем јавља, да ће се крунисати Маја мјесеца у Москви.

ЛОНДОН, 27. Јануара. — Конференција дунавска има се састати данас по подне.

ПАРИЗ, 27. Јануара. — Комисија сенатска, по што је саслушала министре правде и рата, углавила је начелне линије у свом извјештају о закону против претендената одбацујући приједлог који је комора донијела. Извјештај ће се данас поднијети сенату. Расправа ће по свој прилици бити у петак.

БЕЧ, 28. Јануара. — Највиши суд одбацио је молбу за уништење пресуде првостепенога суда, коју су му поднијели пресуђени кривци у парници рингтеатра. (Слабо нас то интересује. Могли сте изостати с овом депешом. У. Гл. Ц.).

ПАРИЗ, 28. Јануара. — Судска комора за оптужење донијела је одлуку, да нема мјеста затвору принца Наполеона, и овај је ушљед тога с мјеста пуштен на слободу. — Фери је одбио понуду да састави нови кабинет.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Потписана управа изјављује овим путем топлу благодарност г. Јовану Поповићу, професору на вишој дјевојачкој школи у Панчеву, који је имао доброту послати јој 20 ком. књига: „Ново Васпитање“ с намјеном да се раздијеле међу ученице вишега женскога завода на Цетињу, које је и учињено по његовој племенитој жељи.

Цетиње, 25. Јануара 1883.

Управа

више женске школе на Цетињу.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господи браћи Јовановића, књижарима из Панчева, у име сиромашнијех ученика којима они поклонише 200 књижица о Савину-дне, изјављује се овијем јавна благодарност.

На Цетињу, 28. Јануара в883.

ГЛАВНО ШКОЛСКО НАДЗОРНИШТВО.

Књижевни оглас.

ОТКРИТА ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ НА БОЛГАРСКУЮ ПОЛИТИЧЕСКУЮ ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„МАРИЦА“

»Марица« — старѣйшая болгарская газета, редакція которой занимается постоянно всѣми общими вопросами славянства и которая служитъ интересамъ культурнаго единения всѣхъ славянскихъ племенъ, издается въ Пловдивѣ (Филиппополѣ), Южная Българія. Подписная цѣна:

Въ Пловдивѣ:

На годъ 7 р. звонькою монетою. Во всѣхъ городахъ Болгарскаго отечества (Болгаріи, Тракіи и Македоніи): На годъ 8. р. зв. монет. На $^1/_2$ года $4^1/_2$ р. зв. монет. Въ Румыніи, Сербіи и Турціи на годъ 30 франковъ золотихъ. На $^1/_2$ годъ. 16 франковъ золотихъ. За границу, во всѣ славянскія земли, въ страны вошедшія въ почтовый союзъ на годъ 35 фр. зл., на $^1/_2$ годъ 18. фр. зл.

Подписка принимается во всѣхъ почтовыхъ конторахъ Россіи, Австріи, Сербіи и пр

(1—2)

ОГЛАСИ.

Браћа траже брата.

Брат наш Васо Николин Дongаз с Љуботиња, од својих 25 година, отпутовао је у Измирну у Турској, гдје је пребивао кроз двије три године, па га је послије влада турска по несрећи послала у заточење на острво Кипар. Тада је имао 27 година, а данас му је 40 година.

Од то доба својта његова не зна је ли гдје жив. За то се умољавају листови српски који иду у Инглеску и Турску, да нам помогну јаднијема наћи брата и да у својијем листовима макар у кратком изводу саопште овај оглас.

Цетиње, 20. Јануара 1883.

Његова браћа:

Иво и *Саво Николин.*

(2—3)

Поштарске марке.

Тимбране поштарске марке, црногорске, бугарске, источно-румелијске, и турске, и цијеле кореспонденц-карте, купују се 100 комада по 2 франка, а 1000 по 20 франака.

Агенти се траже, који могу мјесечно 100—200 франака заслужити.

Купујем старине, као новце, слике, оружје, и т. д. Кореспондирам у њемачком, француском и српском језику. На питања одмах ћу одговорити.

Повратно порто нужно је и писма рекомандована. Ближи извјештај код: Вајс Шандор, трговинастарина у Будапешти, Стефанов трг, број 8.

(8—20)

ВРЛО ВАЖНО!

падавицу (епилепсију), грчеве, фрасиневрозе, радикално се лијече мојом методом. Плаћа се тек по што се човјек излијечи. Лијечење преко писма

Пр. Ш. Алберт.

(Pr. Ch. Albert).

29. Avenue de Wagram 29. Paris.

Разне болести

лијече се радикално мојом методом, основаном на најновијим научним испитивањима, па и у најочајнијим случајевима, и то, без да се ремети занимање. Лијечим исто тако и несрећне пошљедице грјехова у младости, неврозе и импотенцију (мушку немоћ). Гарантујем за дискрецију.

Молим да ми се пошље тачан опис болести.

ДР. БЕЛА,

Париз 6: Place de la Nation 6.

Чујте и чудите се!

Да мн гобројно приспјелим новим наруџбама задовољним, одлучно сам се од једне пропале велике творнице британија-сребра на складишту заосталу робу од **„ново усавршеног британија-сребра“** купити, те продајем исту уз сваку цијену, или боље казати дајем исту **„скоро бадава“**.

Уз приложени износ, или такођер уз ривалсу од **фор. 8 и 50 новч.**, може добити свако слиједећа 52 предмета уз четврти дио реалне вриједности.

6 финих столних ножева са инглешком сјечницом
6 финих вилица,
6 масивних жлица,
12 исто такових жлица за кафу,
6 десертних ножева или за дјецу
6 „ вилица „ „ „
6 финих рашља
1 тешка, фина велика жлица за каву,
1 тешка жлица за млијеко,
1 таблет 30 цм.,
2 велика кухињска ножа и вилице

Свих 53 комада су прије 30 фор., а данас се добију уз незнатну цијену од ф. 8 и 50 н.

На свих 52 предмета налази се бијег творнице: „Echt neuverbessertes Britannia“, те су из најфиније ковине, која једита и послије **педесетогодишње употребе** није за разлучити од правог сребра, за које слиједећа јамчевница тврди:

Јамчевница. Обвезујем се овим, да за сваку, код мене купљену гарнитуру **потпуни износ** враћам, ако би иста роба у течају од 25 година пocрњела.

Ради силног пролаза горњих гарнитура нека се пожури свако с наруџбом, и нека се налог припошље на:

WIEN

L. NELKEN'S

Britannia-Silber-Fabriks-Hauptdepôt

I., Maria Theresienstrasse № 32.

NB. Ако не би била гарнитура по вољи, враћа се новац драговољно.

Прашак за чишћење британија-сребра у великим шкатулама по **15** новчића.

(12—12)

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недјељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак: предавање до до 10 и по ура у јутро; у суботу: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 2 уре по по дне; у сриједу: раздавање у 2 уре по по дне; у четвртак: раздавање у 2 уре по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако паробод стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у четвртак, предавање у сриједу до 4 уре по подне.

Долази из Котора у петак, раздавање у суботу у 8 ура пред по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Рјеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедјељник, сриједу и суботу, предавање до 11 ура у јутро.

Долази с Рјеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Уциња у уторник, четвртак и недјељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Рјеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Уцињ у суботу, предавање у петак до 4 ура по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро и од 2 до 4 по по дне.

Цетиње, 1. Марта 1882.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ

Од 29. Јануара 1883.

Државни дуг у сребру	7785.
„ „ „ банка на	7805.
Златна рента	9660
Лозови од 18[illegible]	9265.
Банчине акције	834.
Кредит	29450.
Лондон	11955
Ц. кр. дукат	563
Наполеон	9[illegible]
Државна марка	845.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЋЕ, 23. Јануара — Радња роба на нашем тржишту имала је ове [illegible]дјеље слиједеће цијене:

		од ф.	до ф. н.
Восак примерски и угар. за 100 кил.		— —	— —
Кафа порторико	»	80 —	105 —
С. Доминго	»	50 —	56 —
Рио према врсти.	»	35 —	52 —
Цукар аустријски	»	33 50	35 —
тучени	»	29 —	33 —
Цвијеће траве бухаче	»	42 —	70 —
Тамјан	»	23 —	35 —
Наранче скрињица	»	2 —	5 —
Карубе пуљешке. за 100 кил.		9 —	— —
левантинске	»	6 —	— —
далматинске	»	— —	— —
Смокве Каламата	»	18 —	19 —
пуљешке	»	12 —	16 —
Лимуни скрињица	»	3 —	5 50
Бадеми или мандуле пуљ.	»	68 —	76 —
далматинске	»	76 —	— —
Љешњаци	»	19 —	32 —
Шљиве	»	23 —	24 50
пшеница руска	»	10 50	11 —
угарска	»	10 50	11 —
галицка	»	— —	— —
Кукуруз (рушентин) руски	»	— —	— —
угарски	»	10 —	10 25
Раж	»	7 50	— —
Јечам	»	— —	— —
Зоб угарска	»	7 —	8 —
арбанска	»	6 25	6 75
Пасуљ (фажол) према врсти робе	»	10 50	12 —
Боб	»	— —	— —
Леће	»	— —	— —
Орриж талијански	»	14 50	23 50
инглешки (китајски)	»	12 50	13 —
Вуна босанска	»	100 —	110 —
морејска	»	118 —	125 —
арбанска	»	120 —	— —
истарска	»	— —	— —
Штице корушка јеловице	»	48 —	90 —
штајерске	»	42 —	70 —
Греде	»	10 80	11 40
буквице	»	6 —	12 —
Уље итал. наже врсте	»	40 50	43 —
» најбоље	»	50 —	62 —
» средње врсте	»	— —	— —
далматинско	»	43 —	44 —
истарско	»	41 —	— —
Камено уље у барилу	»	10 —	10 25
у кашетама	»	13 —	15 25
Коже стројене	»	145 —	175 —
сухе воловје	»	47 —	55 —
далм. ист. и бос.	»	80 —	108 —
јагњеће	за 100 ком.	80 —	110 —
далматинске	»	70 —	100 —
козје	за 1 кил.	— 56	— 70
вунене слане	»	— 50	— 60
сухе	»	— 55	— 70
зечје за 100 комата, у сребру		34 —	4[illegible]
Бакалар	за 100 кил.	45 —	5[illegible]
Сарделе 1 барио		13 —	2[illegible]
Витриол модри	за 100 кил.	26 —	2[illegible]
зелени	»	— —	—
Масло	»	70 —	100
Лој далматински	»	46 —	47
Сало	»	79 —	— —
Маст (сало растопљено)	»	— —	— —
Сланина	»	74 —	— —
Ракија етолитар (100 литара)		— —	— —
Галвањи истарски за 100 кил.		22 —	24 —
Руј	»	9 —	— —
» истарски	»	8 50	— —
» далматински	»	7 50	8 —
Лишће од ловорике	»	12 —	13 —
Винске стрготине (Gripula)			—
» сплох	»	40 —	80 —
Мед	»	28 —	32 —
Лумбер (јабучице од ловорике).	»	11 —	11 50
Пакал барио од 100 килогр.		— —	— —
Цуње (штраце)	за 100 кил.	2 —	18 —
Катрам далматински	»	14 —	16 —
Сумпор у праху	»	7 50	8 50

ВУЧЕ СЕ 18. ФЕБРУАРА ПО НОВ.

ТРИЈЕШЋАНСКА ИЗЛОЖБЕНА ЛОТЕРИЈА

1. главни добитак у готово фиорина 50.000

2. главни добитак у готово фиор. 20.000

3. главни добитак у готово ф. 10.000

Даље

1. по ф. 10.000. — 4 по ф. 5000. — 5 по ф. 2000. — 13 по ф. 1000. — 50 по ф. 500. — 50 по ф. 300. — 50 по ф. 200. — 100 по ф. 100. — 200 по ф. 50. — 542 по по ф. 25, скупа

1000 добитака у 213.550 фиорина

осим тога још многи други узгредни добитци у предметима које су поклонили изложитељи.

Цијена биљета 50 новчића.

Наруџбине с прилогом од 15 новч. за поштарину ваља управљати на

Lotterie-Abtheilung der Triester Ausstellung

(15—16) Piazza Grande № 2, in Triest.

Уредник и издавалац Божо Поповић.

Државна штампарија.